

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
ОКТАБЬРЬ
7
ПЯТНИЦА
№ 236 (4720)

Өртөө 20 коп.

КАА-ХЕМЧИЛЕР: күрүне мурнунга хүлээлгезин алдарлыгы- биле күүсеткен—күрүнеге 1 миллион чүс муң пуд тарааны саткан. Күрүнеге эът садарының планын 100,4 хуу, дүктүүн— 102,9 хуу, сүттүүн—127,8 хуу, мал чөмнөри белеткээринин планын—100 хуу күүсеткеннер.

СЭКП ТЫВА ОБКОМУНГА ОБЛКУУСКОМГА

СЭКП-ниң XXI съездинин төөгүлүт шийтигилерин боттандыр-
шаан, чеди чыл планының ийги чылының онаалгаларын хуусаа бетинде
күүсеткен дугайын Каа-Хем районун ажалчы чоннары партия об-
комунга болгаш облкуускомга илеткен тур. Агаар-бойдуштун таарымча чок
байдалдарын Каа-Хемнин тараажылары ажып эрттишаан, күрүнеге тараа
садар талазы-биле социалистик хүлээлгелерин октябрь 5-те 100,2 хуу
күүседип, Төрөөн чурттуң шыгжамырынга 1 миллион 100 муң пуд та-
рааны кирип, улут тилелгени чеди алганнар.

Районун колхозтары 1961 чылдың тарылгазынга четир урезининг,
мал чөмнө хереглээр тараа-биле хандырткан болгаш бир күш хүнү-
ге 1 килограммдан эвөөс эвөөс тарааны бээр. Тараа дөш демиселге ыла-
гыя «Октябрь 14 чылы», «Ленинчи орук», «Коммунизмче орук»,
Ленин аттыг колхозтар шыгжар, бедиткен социалистик хүлээлгелерин
эрептиг күүсеткеннер. Районун ажал-ишчилери малга бөдүүн чөмөр
белеткээринин күрүне планын 100 хуу күүседип, быжыг чөм суур-биле
ниитиниң малын хандырган. 22388 тонна силос салдыган, 81456 цент-
нер саваң бөдүнгөн. Күрүнеге эът садар талазы-биле план 100,4 хуу,
сүт—127,8 хуу, дүк—102,9 хуу күүсеттингилеэн.

Ооң-биле чергелештир, бисте ам-даа шийтирилтирлешкен хөй айты-
рылгыларын барын эки билеп тур бис. Амгы үеде районун ажалчы чо-
нары күсү хөвү ажалдарын доозар, мал кыштагладышкынынга үле-
герин белеткенер, үлетпүр, тудуг, садыг талазы-биле планнары күсе-
дир дөш сорук киришкенин ажалдап турарлар. Чеди чыл планының
ийги чылының бүгү онаалдарын чедишкенин күседип, бистин
чүрүвүска коммунизмни тургузар херекке ооң-биле салышкынын ки-
реринге районун бүгү ажал-ишчилери бүрүн шийтирилтир.

СЭКП Каа-Хем районунун секретары С. ШУКЛИН.

Каа-Хем райкуускомун даргазы Х. ДАРЖАА.

Көдээ ажал-агыт инспекциязының начальниги А. АГАПОВ.

Комсомол райкомунун секретары М. ДМИТРИЕВ.

СЭКП Каа-Хем районунун секретары эш ШУКЛИНГЕ

Райкууском даргазы эш ДАРЖААГА

Күрүнеге миллион чүс муң пуд тарааны садып, урезинерни уруп
ап, мал чөмнө фондун тургузуп, малды бөдүүн чөмнөри белет-
кээринин планын күседип, хөй сангыг шыктыг чөмнөри белеткен ап,
база эът, сүт садарының планнарын болгаш дүк садар талазы-биле хү-
лээлгезин ажып күседип—улут күш-ажылчы тилелгени чеди алган
Каа-Хем районун бүгү эр, хөрежөөн колхозчуларынга, партия, совет
ажылдакчыларынга болгаш көдээ ажал-агыттын тускай эртемчилеринге
ханы сеткил хандышкыны-биле байыры партия обкому болгаш облкуу-
ском чедирип тур.

Бүгү-ле көдээ ажал-агыт ажалдарын чедишкенин доозарычче,
бүгү саваннары сарааттарынычче, күсүк чер андарылгазынын, хойлар-
ны тарып боозадырының планнары чугаа чокка күседиринге районун
партия организациязы көдөниң ажал-ишчилеринин күженишкенин
углаар болгаш малды чогуур өйүндө кышка белеткээрин база малды кога-
рал чокка хур кыш ажыраарын хандырып, ооң-биле чеди чылдың үшкү
чылының бүгү онаалдарын чедишкенин күседиринге байдалды тур-
гузар дөзринге бүзүрелин партия обкому болгаш облкууском илергейлеп
тур.

СЭКП ОБКОМУ. ОБЛКУУСКОМ.

Каа-Хем районда Ленин аттыг колхозтун даргазы эш СЕРЕДИНГЕ

Партия организациязының секретары
эш ДОЛГОВНА

Тарааны бөдүрер болгаш күрүнеге садар талазы-биле, сүт, эът бол-
гаш дүк планын ажып күседир талазы-биле улут күш-ажылчы тилелге-
ни дөш, эр, хөрежөөн колхозчуларга СЭКП обкому болгаш облкууском
байыры чедирибшаан, улут Ленинниң адын эдилеэн көдээ ажал-агыт
артелиниң ажал-ишчилери эч чоокку үеде дүжүт ажаап алышкынын
доозар, күсүк чер андарылгазының планын чугаа чокка күседир,
эки шыварыг урезинерни уруп алып, мал кыштагладышкынынга
үлегерин белеткенер, ону чедишкенин чорудар, ычангаш чеди чыл-
дың үшкү чылының онаалдарын хуусаа бетинде күседиринге таарым-
чалыг байдалдарын тургузар дөзринге быжыг бүзүрелин илергейлеп тур.
СЭКП ОБКОМУ. ОБЛКУУСКОМ.

СЭКП обкомунда болгаш облкуускомда

Мал чөмнөри белеткээр талазы-биле
социалистик чарыштын түңнелдери

Сентябрьның үшкү декадазында
мал чөмнөри белеткээринин түң-
нелдерин чугаалажып көргөш, бо та-
лазы-биле социалистик чарыштын
тилектин өвүр район хөвөөр арт-
кан деп СЭКП Тыва обкому болгаш
облкууском демделген. Ол район бө-
дүүн чөмөр белеткээринин планын
октябрь 1-ге чеди 101,6 хуу, а он
хонукта немелде өздүгү 5,9 хуу
кылдыр, шыктыг чөмөр белеткээрин
103,4 хуу, он хонукта немелде
өздүгү 1,6 хуу кылдыр күседирин
чеди алган. Каа-Хем районун кол-
хозтары эки түңнелдерин чеди ап,
район бөдүүн чөмөр белеткээринин
планын 90,8, а шыктыг чөмнөри—
82,3 хуу күсеткен.

Совхозтардан «Межегей», «Бар-
лык» болгаш «Кызыл партизан» сов-
хозтар чүгөөр өргүзүлгелерин бол-
ган.

СЭКП обкомунун болгаш облкуу-
скомунун доктааны болгаш:

1. Мал чөмнөри белеткээр талазы-
биле Шилчинер Кызыл тукту өвүр

районга арттырган (СЭКП райком-
унун секретары эш Бойду, райкуу-
ском даргазы эш Семис-оол).

2. Мал чөмнөри белеткээринин
темплерин улам дүргедирин, та-
рымал өт-сигенерин ажаап алы-
ры доозарычче немелде кижиле-
рин, техниканы чорударын, саван-
ны сарааттар болгаш пресстөр
талазы-биле тускай бригадаларын,
эвеноларын тургузарын, база мал
ажылчыны ажалдакчыларын бол-
гаш шкозаларын күжү-биле шы-
наларда сигенерин керерин, бү-
дүрлер чымын организастаарын
СЭКП райкомнарынга, райкууско-
марга, көдээ ажал-агыт эргелелин-
ге, колхозтар баштаар черлеринге
болгаш совхозтар дирекцияларынга
СЭКП обкому болгаш облкууском
хүлээткен.

3. Белеткенин мал чөмнөри
кажалдарын, чөмөөрин, фермалар-
га, бригадаларга быжыглан баарын
октябрь 25-ге чеди доозар болгаш
оларны шыктагларже өөрүртүн ор-
ганизастаар.

Нью-Йорк КНО-нун Кол Ассамблеязының XV сессия-
зы. Чурукта: Н. С. Хрушев Того Республиканың премьер-
министри Сильванус Олимпно-биле чугаалажып тур.
Фото СЭТА-ның тускай фотокорреспондентизи
В. Егоровтуу.

Нью-Йоркта совет төлөө черинге болган хүлээп алышкын

НЬЮ-БОРК, октябрьның 5. СЭТА-
ның тускай корреспондентизи
В. Конраштовтун дыңдаганы бо-
за: КНО-нун Кол Ассамблеязының
XV сессиясында совет төлөөлөрүн
баштыңы, ССРЭ-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрушев
Нью-Йоркта совет төлөө черинге
октябрь 4-те улут хүлээп алышкын
кылган. КНО-нун Кол Ассамблея-
зының XV сессиязынга чеди берген
төлөөлөрүн баштыңыңы, даштык
күрүлелерин даштык херектер
министрлерин, КНО-да доктаамал тө-
лөөлөкчилери, КНО-нун секретари-
дың улуттуулгазы, АКШ-тың са-
дыг-үлетпүр бүктүрүнүн болгаш
хөй-ниитинин төлөөлөкчилери, со-
вет болгаш даштык журналистер
ол хүлээп алышкыга киришкел-
леэн.

Аалчыларын аразыга турганнар
болза: Албанияның төлөөлөрүн
баштыңы Мехмет Шеху, Болгария-
ның Улус Республиказының төлөө-
лөрүн баштыңы Тодор Живков,
Венг Улус Республиказының төлөө-
лөрүн баштыңы Йош Казар,
Польша Улус Республиказының төлөө-
лөрүн баштыңы В. Гомулка, Ру-
мын Улус Республиказының төлөө-
лөрүн баштыңы Г. Георгиу-Деж,
Чехословакияның Социалистик Рес-
публиказының төлөөлөрүн баштыңы
А. Новотный, ССРЭ-нин даштык
херектер министри А. А. Громыко,
Украин ССР-ниң төлөөлөрүн баш-
тыңы Н. В. Подгорный, Белорус
ССР-ниң төлөөлөрүн баштыңы
К. Т. Маазуров, Афганистанын

премьер-министринин оралакчы
болгаш даштык херектер министри
Мухаммед Наим, Чаа Зеландияның
премьер-министри У. Нэш, Габон
Республиканың премьер-министри
Л. Мба, Камбоджа күрүнең баш-
тыңы Народом Сиаук, Индияның
премьер-министри Дж. Неру, Индо-
незияның президентизи Сукарно,
Ливаның премьер-министри Саиб
Салам, Марокконун премьер-минист-
ринин оралакчысы ызыгуур салгаан
дүжүт Мулай Хасан, Мекениниң
төлөөлөрүн баштыңысы ызыгуур сал-
гаччы Хасан, Конго Республика-
зының (вайсыгалы Бразавильде)
премьер-министринин оралакчысы
Чичель, Чаан Сөгү Эрик Республи-
каның премьер-министринин орала-
кчысы Кулибали, Алжир Респуб-
ликазың премьер-министринин орала-
кчысы Крим Бельгаем.

Хүлээп алышкыга оон ынай 40
ажыг даштык херектер министр-
лерин, хөй-хөй чурттарың төлөө-
лөрүн баштыңыңы болгаш КНО-да
доктаамал төлөөлөкчилери, КНО-нун
чингине секретары Даг Хаммаршельд,
Кол Ассамблеяның XV сессиязының
даргазы Болэнд база олурушкалаан-
нар.

АКШ-тың садыг-үлетпүр бөдүк-
теринин өскү төлөөлөкчилери—Сай-
рус Итон, «Ферст Нейшл Сити» банк
«Нью-Йорктун» президентизи
Р. Даулинг, АКШ-тың «Мур-Маккор-
мак Лайнс» дээр судно талазы-биле
эң-чө улут компанияларының
бирээзинин баштаар черинин дарга-
зы конгр-адмирал Лп. «Юнайтед ар-
тисте» дээр кинокомпанияның пре-
зидентизи Артур Брим болгаш
АКШ-тың садыг-үлетпүр бөдүк-
теринин өске-даа төлөөлөкчилери
Хүлээп алышкыга келген аалчы-
ларын аразыга база тургулаан.

Американың депшигелги ор-
ганизацияларының төлөөлөкчилери,
ооң иштинде «Улустар аразыга
тайбыны быжыгалары дөш»
Ленинчи шаңналарын лауреады
Дюбуа, профессор Ламонт болгаш
өскөлер-даа хүлээп алышкыга
киришкен.

Хүлээп алышкын чылыг, найы-
радыг байдалга өрткен.

Н. С. Хрушевтуң Г. Макмиллан-биле ужуражышкыны

НЬЮ-БОРК. (СЭТА-ның тускай
көдөр.) КНО-нун Кол Ассамблея-
зының XV сессиясында совет төлөө-
лөрүн баштыңы ССРЭ-нин Министрлер
Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрушев
октябрьның 4-те «Валдорф-Астри-
а» гостиницада Великобритания-
ның премьер-министри Г. Макми-
лан-биле ужурашкан. Ужуражыш-
кын үезинде беседа болган, аңаа
ССРЭ-нин даштык херектер минист-
ри А. А. Громыко база англи таладан
албанның кижилери киришкеннер.

Хүлээп алышкыга оон ынай 40
ажыг даштык херектер министр-
лерин, хөй-хөй чурттарың төлөө-
лөрүн баштыңыңы болгаш КНО-да
доктаамал төлөөлөкчилери, КНО-нун
чингине секретары Даг Хаммаршельд,
Кол Ассамблеяның XV сессиязының
даргазы Болэнд база олурушкалаан-
нар.

Улуг Октябрынның 43 чыл оюнга алдар кылдыр

Улуг Октябрынның 43 чыл оюнга
алдар болдурган социалистик чарыш
хүн бүрү-биле улам калбарган.
Мурнунда берген сөстөрүн чедиш-
кенин күседиринге бүгү чүдүл-
кылдыган бер дээрин бөдүрүлгелер
де кичээлгелерин-биле хынап чоруд-
турар.

Чеди чылдың ийги чылының пла-
нын хуусаа бетинде күседир талазы-
биле алган хүлээлгелерин кыргыз
ленинградчылар чак хевирин 180
машиннарын болгаш приборларын
бүдүрерин шийгээдиң алып дүп-
шиптирээң. Олар өзүн ээлеп тур-
арлар Чижээ, станок тудуунун
Свердлов аттыг заводу чаа улут бо-
лабызыраңгай станоктары массалык-
биле бүдүрерин эгелээң, ыччаарга
план бузугар оларны дөрүкү квартал-
да бүдүрүп эгелээр турган. Инстру-
менталдыг Кара Марас аттыг, тудуг
машинналарын болгаш өске-даа ма-
шина тудуунун заводтары графика
мурнады ажалдап турарлар. «Урал-
алмаз» уургайын болгаш Перм улус

ажыл-агыт чөвүлелинде «Драктудуг-
монгаж» трезиниң ажалчылары
болгаш албан-хаакчылары кончук
кыска хуусаа иштинде—сес айларын
дүргүзүлгө—алмаз тымыжының ма-
шиназын эйлеп доосканнар. Моң
мурнунда ындаг агрегатты эңгээрин-
ге 15 айлар хереглестинип турган.

Ленинградтың экономикаыг рай-
онунда торфтун «Тесово-1» болгаш
«Тесово-2» деп бүдүрүлгелерин эң
улут коллективтерин торф белеткээр-
нин чыл планын хуусаа бетинде кү-
сеткен. 1700 муң тонна чык өртөктү
оттулар чүү, оон иштинде пландан
дашкаар 250 муң тонна оттулар чүү
белеткестинген.

Архангельск улус ажал-агыт чөвү-
лелинин балык үлетпүрүнүн эргелелин
болгаш областың балык ажал-
агыттың чамдык колхозтарынын ба-
лыктар суулоорунун командилары
Совет Атлантиканың сууларында
селд деп балыкты тудуп чоруп ту-
рар болгаш Октябрынның 43 чыл оюн
төлөптүг уткуур дээш социалистик

Совет чазактын баштыңы Н. С. Хрушевтуң КНО-нун Кол Ассамблеязының XV сессиязынга чугааларын совет улус изим-биле деткип турар

Тайбың күш-ажыл

Эркин районун ажалчы чонна-
ры ылангыя сентябрьның сөөлү
хүннеринде улам-на эки, мурнуку-
зундан каш дапкыр күженишкени-
ниң ажалдап турар. Ол болза Төрөөн
чуртунун күчү-шыдалын улам бы-
жыдарынга, делегейге быжыг тай-
бың дөш демиселге чоңуң күш-
ажылчы көдүрүлүшкүнүнүн илерел-
гезин-дир.

КНО-нун Кол Ассамблеязының XV
сессиязынга Никита Сергеевич Хру-
шевтуң чугаазы, бүгү чуртаазы
ышкыш, эринчилер сеткил ханган
улут соңуургал-биле дыңдап таны-
жын турар. «Коммунизмче орук»
колхозтун даргазы эш Шойжунун
чугаалааны болза:

— Амгы үеде элеткелиг шөкөмдө
болузма-даа, Нью-Йоркта болуш-
кунары радиоан болгаш парла-

гадан хүн бүрү таныжып, КНО-нун
Кол Ассамблеязының XV сессиязы-
нга эш Хрушевтуң чугааларын улут
соңуургал-биле номчуп тур мен. Чү-
ге дөзрге ол сессияда чер бөмбүрээ-
ниң улут болгаш биче-даа дыка хөй
күрүлелеринин төлөөлөрү ында кир-
жил, делегейниң чоңуң моң соң-
гаарын хуу-салымынга хамаарышкан
айтырылганын шийтирлеп тур.

«Коммунизмче орук» колхоз мал
ажылчының продуктуларын күрүнеге
садар талазы-биле алган чыл хү-
лээлгезин октябрь 1-де—хуусаа бе-
тинде күсеткен. Ниитиниң малын
тодуг, чылыг болгаш менди кышта-
галдарыга белеткел ажалдарын ам-
гы үеде органиастыг чорудуп тур-
ар.

О. МАНДАРЫЙ.

950 грамм немелде деңзи дээш

«Балтика» деп турбоэлектроход-
биле Никита Сергеевич Хрушев
баштаан совет төлөөлөрүн болгаш
социалистик чурттарың төлөөлөрүн
КНО-нун Кол Ассамблеязының
XV сессиязынга чорупканын улут
кичээлгелерин хайгааран турган
мен.

Коргунчуг бомба частышкынын
дыңнаас болуун—деп бистин совет
чазакчы, чоңуң болгаш тайбың
дөш могаж-шылг чок демиселчи
эш Хрушев бодал, күлөп негеп ту-
рар. Ол—бүгү делегейниң тай-
быңга күрөөдүг кижилеринин үнү.

Кажан Никита Сергеевич совет
улустун мурнундан колони чурттар-
да дараалды дүжүрер, чөпөс-
ле-нишкенин бүгү-ниити болгаш бу-
рун дүжүрер дугайында савалды
КНО-нун Кол Ассамблеязының бедик
индиринде чугаалаанын дыңнаш,
ону чүрөөниң халымында деткип
турар мен. Мээң бодалым-биле алыр-
га, делегейге күш-ажылчы кижилер-
ниң тутканы хоорай, суурларын
үредгээр бомбалар, ужуар-хемелер,
корабльдер болгаш өске-даа шериг
чөпөс долзуу-биле узуутканын
турар ужураг, келир үениң кижиле-
ри чыгыс-даа боо ымын азы

чагышкынын
га кижиле бүрү-бүдүнү үзүп ки-
рер апаар. Мен фермада бызаа ка-
дарып турар мен. Бызаларын се-
мис-чагай өстүрүп, күрүнеге чык
өртөктүг ээти бээр дөш кызып
ажылдап турар мен. Чүтге август
айда мээң кадарып турарым 40 бы-
заларын бызаа бүрү-ле хонукта
ортумаа-биле 810 грамм немелде дең-
зинде болган. Чыл төңчүзүңге чеди
бызаа бүрүзүңге-ле ортумаа-биле хо-
нукта 950 грамм немелде деңзин
бээр дөш ажалдар мен. Ол тай-
бың хөреңге мээң улутум болзун!

М. ГОРИНОВА,
Бий-Хем, Туран фермазы.

Изии-биле деткээннер

Тес-Хем районун «Чодура»
колхозтун колхозчуларының эртин-
гиз колхозтун йлтууныга болуп этин-
кен. КНО-нун Кол Ассамблеязының
XV сессиязынга эш Н. С. Хрушев-
туң чугаазының митингинин кижиле-
чилеринге эш Сараваа таныштыр-
ган.

«Дайынның халавыдан кижиле тө-
лөгетенин чайладыр, улустар ара-
зынга найырадыг харылдааларын
быжыгалар дөш бистин Никита
Сергеевичиниң могаж чок демисел
кижиниң сагыш-сөткенин
улам-на өөртүп келир-дир. Эш Хру-

шевтуң чугаазы сессияның ажалы-
ныга улут салдарын чедиринге
быжыг бүзүрелди болгаш ону
изии-биле деткип тур бис» деп кол-
хозчу Девиң-оол чугаалаан. Ол ыш-
кыш митингине чүве чугаалаан кол-
хозчулар эш Н. С. Хрушевтуң чу-
гаазын болгаш Кол Ассамблеяда
совет төлөөлөрүн ажал-чорудула-
ны бир үн-биле деткивишаан, кол-
хозка мал кыштагладышкынын
белеткелдин кыска хуусаа дооза-
рын, мал чөмөр белеткээрин ам-даа
уламчыларын хүлээгенер.

Д. ДАВАА.

Азербайджан ССР. Кубинск районун Киров аттыг көдээ ажал-
агыт артелиниң ажалчыларының чедишкенин республикада су-
раглыг.

Районун доочун садчызы Ахмед Шахбаев алдарын ажалдап
турары чөптүг. Ол ам 116 харлыг, ыччаала-даа ажалдарын үргү-
чүлөп турар. Чүс ажал чылда чимистер айчаан өстүрүп, ол ажал-
дап турар. Шахбаев мун-мун алабылар, грушалар дөстөрүн
аурткан. Чүс-чүс садчылар оң байтыг дүргүлгезин шийгээдиң
ап турар. Хоочун садчының оглу болгаш тургаларының оолдары Ки-
ров аттыг колхозта база садчылар болуп ажалдап турарлар.

Чурукта: (оң талазында солгай талазынче): Ахмед Шахбаев,
оң оглу Ибрагим Шахбаев, уургаларының оолдары Гарий Магер-
рамов, Ислам Исмаилов, Ага Гусейн Насрулаев колхозтун садчыда.

Фото В. Шеностуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистер мурнуку одуругда

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

— Коммунист болза партиядын үндүргөн шийтпирлерин чүгө...

Хойжунуң кышка белеткели

Бай-Тайга районда «Тилелге» колхозунун суралгы хойжуу...

В. БАГАЙ-ООЛ.

Студентилернин дуаазы

Кызылдын башкы институтунун студентилери Каз-Хем районуну «Коммунисттик орук» колхозунун дүжүт ажап алышына дуаала...

Д. НИМ-ООЛ.

Ажаап алышкын доозулган

Барыч-Хемчик районунун «Совет Тыяныны 5 чылы» кезде ажал-агыл артелинин колхозчулары сентябрь...

П. МУРЕНКОВ.

Колхоз бүдүрүлгезинге коммунистернин ролон бедидер

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Чая-Хал районунун «Найрал» колхозунун Урбунде партия эге...

Кижилерге төлөттиг бараан болур

(«ШЫННЫҢ» РЕЙДИЗИ).

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

СЭКП ТБ-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтинин 1960 чылы...

Ол ажалды улам күштөлдирер

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа өөрдилге чылы өгөлдөрү билек школага бүдүрүлгө өөрдилгезин...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

И. МААДЫР-ООЛ.

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

М. КӨРГЕН-ООЛ.

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

М. АН-ООЛ.

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

М. ПЕТРОВ.

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Чаа-Хал районунун Урбунде партия эге...

Хүнде 7 сараат

Чаа-Хал районунун Ак-Турут сес чыл школагынын өөреникчиси өртөн өөрсөтсөндө башкы...

Чаа-Хал районунун Ак-Турут сес чыл школагынын өөреникчиси өртөн өөрсөтсөндө башкы...

Четтирдикс өңдүктөр

Тес-Хем районунун Самгалдай ортукмак школагынын үстүкү класстарынын 128 өөреникчиси...

Тес-Хем районунун Самгалдай ортукмак школагынын үстүкү класстарынын 128 өөреникчиси...

Колхозчуларның бажыңнарында культурлуг амыдырал-чуртталга

Бистин районда, чуртталга налынын улуг кезини шыгы сандар киде өткө, бажыңнар кышкын чуртталгага эрттирген Будуда Сова, Намда Мама, Түкчө Ячымжаа чажекти өскө-даа улуг намыз херөжөннөрин өткө-булезини амыгы колхозчу, чаа амыдыралын илтиш-биле каксы-даа бол таныжын көрөөли: олар чеди чылдың амыдыралчы ажыл-ижи-биле хаймыкан—колхоз төвү чаа суурларда кырышалыг, класкалыг, чанында ороодугу болган мыштар олуртун тараан, херим-кажааларыг, радио болган электри лампачылыгынын улаанын кырып бажыңнара. Оон ишти чырык, шыгы, арык-шевер, чуртталгага эргекжок чуртууа дериг-херекселдер биле хандырткан.

Эртен, кезже төрөз Москванын ууу чагыланып кээр, а кезжөликте Илчичин лампазы хередени бээр... Өткүн чадагы олуна, азы бөдүнү ишиг-демирге улуг паш ишти шай, муң хайндыраарыга айлешип чоран тыва херөжөннөрү ам бажыңнык көл бажыңнык ээзи, культуралыг амыдыралын сайгачыкчылар... Олар ам тууйбундан кылган печкага лехти тергиин аки бажырып, картошка болган ногаалар биле чүдү бүүр чөмөннө кылып билер.

Чижэ, Намтак дээрте колхозунун бажыңгы дуржулгалыг лех бажырыштыларын бирөөзи, а Ичымжаа бажыңгы повар. Хеп чуур, бажың чугаалар, чувар бажыңнаар, клубка ош кинолаар, оон кошерт көөр, лектеддер, лекциялар дынаар чорук оларын чачылы болган херектели апарган.

Мад фермаларында чуртталга-амыдырал база эки. Районун кайы-даа колхозтарынын төп сүт-бараан фермаларынын ажыл-ишчилеринин эргелинде кызыл булуннар болган чувар бажыңнар бар. «Кызыл сыйдык», «Чаа орук» колхозтарынын төп сүт-бараан фермаларынын азынчаларынын бажыңнарын, «Глерин Илчичин лампалары чырыдып турар. Хойжу Дамба Шура, инек каларчыам Изам Суваан, саанчы Долчун чижектиг дыка хөй малчынарын өткө-буледе чуртталгазы баймак, культурлуг. Индыг өткө-буледегер демир орун, чувар демир, даараныр машина болган патефон, приёмник—чегелдиг культура-амыдыралды өткө-херекселдери бүрүн бар. Угаан медресиди чырыдыкчылар, иделелдиг сүмелекчилер—солуннар, журналдар болган номаар колхозчу өткө-буле бүрүзүнүн доктаамал херектели болу берген.

Райондун колхозчуларынын культурлуг чуртталгазынын негедө-херекселдеринде 4 кезде клубтар болган библиотекалар, 4 тургалар келери, 1 сад, 4 кызыл булуңнар, 2 культурта баазалары, 4 кезде маданиннер болган кижик эмелелдериин эрчилдери, школа, интернаттар бараан болуу турар.

Иртакта-ла четче өскө санаттыган бо каш чижек бистин областың бир иракчы району—Эрзиниң күш-ажылы араатарында колхозчу тургузуг чүрө берген, оларын амыдырал-чуртталгазын канчаар чарат-биле, байлашыкчанын херечилеп, бадтыкпн турар. Ол болза хамыктын

мурунда чаа, культурлуг чуртталга колхозчуларын өткө-булезинде, бажыңнарында илтиштинин, негелдери турарын көргүзүтүр.

Колхозчуларын амыдырал-чуртталгазынын культуралыг бедидеринде инда партия, совет организациялар өскө хемчегелери ап чоруткан. Илчичин «Мөрөн» колхозтун даргазы эш Айдын-оол, партия организацианын секретары эш Дамба, кезде Совет даргазы Чоксум «Коммунисте орук» колхозтун баштаар чери, партия организациаы, кезде Совет суур чаагайдылгалынын херөжөчө, колхозчуларын амыдыралын улам экижидеринче доктаамал сатып салып турар. Ол ишкан районда 54 активчилерди 7 херөжөннөр чүвүдөдери культурлуг чуртталга дээр организациа-массалыг хемчегелери өскөгү чылдарда өскө чорудуп келген. Оон түнелкиде «Эн аки арыг-шевер колхозчу суур, кооперациа кезигүү—колхозчуларын бажыңнарына эң аки амыдырал-чуртталга дээр» областа калбарган чарыкка киржиң, аки түнелдериң чедиң ап турарлар бисте өскө эвес.

Индыг болза-даа бо улуг чугула херекте ам-даа чогуур кичөөнгей салдыгынын турарын медресиди чугула. «Чаа орук» колхозтун баштаар чери (даргазы турган эш Тамтай, партия организацианын секретары турган эш Төгүй-оол) колхоз сууру-

нуу чаагайдылгалыгыне сатып салбай келген. Кайы-даа колхозтарда малчынарда чуртталга туудуларга жолдуашкында турар. Төп сүт-бараан фермаларын механизастарында болган радиожударында колхоз баштаар черлеринде берген алаашкычтары ам-даа боттанмаан. Культурлуг, байлак чуртталга колхозчуларын боттарынын илтиште амыктыг күш-ажылы иделектиг киржилегинде, ажыл-иши чорудунан дөрт хамааржыр болгай. Инчаарга колхоз буруулугеиниң амыктыгына кирришпес, чалгаа, ажыл шагы үзөр чорук чамдык колхозчуларда ам-даа бар. Индыг кижилерин амыдырал-чуртталгазынын культурлуг денелге куду болуп турар. Соруга болза колхозчу массанын ортузунга культурлуг чуртталга дээр агитациа-массалыг, полит-кижидилгелиг амыктыгынын үргүлчү чорудары, күш-ажылы коммунисттиг өзү-биле көөргөткө кижилдери болур.

Колхозчу-араттарынын культурлуг чуртталгазын улам экижидер талазы биле СЭКП Тыва обкомунун 7 пленумунун доктаамал күүседир тылозе ам-даа күженишкенин амыктык, хөйүн кылар ужурулг бис.

С. ШИМИТ.

СЭКП Эрзин районунун херөжөннөр ортузунга ажыл чорудар кидиңиниң эргелекчи.

ЧЕДИ ЧЫЛДЫН КИЖИЛЕРИ

Шагаан-Арыгың райулеттүр комбинатынын дирекция черинге кара шырайлыг, шөваа карактарыг бичин оол чедиң келгеш: «Мени кандыг-бир ажылга хулаан ап көрүр, тускай мергежил чедиң алырын күзүп чоруп кижин мен» деп чугаалаан.

Дөрт класс өрөдигелиг, 14-ле харыг оолдун дилөөн комбинат хандыгаш, чазанылга четинге өрөңчилелди кириген. Бо дээрте Угана Май-оол-хур. Оон бээр 6 чылдар эртен. Ол ам 6-гы разрядтың бедик мергежилдиг чазаныкчымы болу берген. Май-оол ам 20 харлыг.

Чазаныр ажылга-даа бо салымныг кижик. Моон кылбас-ла чүвөң чок: хеп болган шок шафтаарын, азы-бүрү хааржактарыг столдарын, чачыс өс-биле чугаалаарга, бажың илтиңин бүгү-ле өткө-херекселдерин кылып билер кижик— деп, чазанылга четиниң начальниг сеткил өөрүшкүлүг чугаалаар болду.

Май-оолдун кылган ажылы кезеде бедик шынары-биле онзаланып турар. Бо дээрте үрей кымыкшык деп чүвөң билбес мастер-дир. Чурукта: Угана Май-оол бөдүнүң станогунда ажылдап тур.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

„ПЕЧКА АКСЫ СУРАГЛААР ДЭЭШ“

Сүт-Хөл районунун «Алдан-Маадыр» биле Чөөн-Хемчиктин «Хорум-Даг» колхозтарынын аразын Хемчиктин шапкы агымныг суу чарып турар. Чокта чаа ол сугнун ол-бо талазындан келген азыттыг ийи кижик хем кидынында орукка ужурашканнар.

— Мындыг терең сугну азы-биле барык экинди арак кешпишаан, кайнаар эшкендирерин ол, күжүрүм?

— Кайнаар деп ол чүү дээрин ол дунмакым, кыш чоккышуулан орда бажыңныда печка кылдымман, ат болган херек, Хорум-Даг магазининде печка аксы садип алыр дээр бар чок мен.

— Чугле печка аксы садип алыр дээр сүт-чар ажылдыр чоруп орап бергезин аа. Сүт-Аксынын магазинде чок чүвө бе?

— Инда бар болза, бээр чүгө шүдлөп чоруп орап ийик мен, Сүт-Хөлдүн девискээринде чадашкан, ам ийнаар бар чоругурум бо ийин, а силер кайнаар чоруп чордуңар?

— Элдеп чүвө, школада бичин урууларынын өрөңнөр номнары челишпэн, ону сурагалаан чериң-даа чок. Сүт-Аксы суурун оон магазининде-ле бар бооп чадавас, ычтанмыже ол үргүлчү шоочалыг турар чорду. Ол номну база-ла Хорум-Дагдан сурагалаан чордум ийин.

Бо болза «Алдан-Маадыр» колхозтан келген колхозчулар Ооржак Кызыл-оол биле О. Барамча оларын аразында чугаалы-дыр. Шынап-ла кара кайтамчык чүвө, бистин суурда чаа туттунган бажыңнар хөй, пенчиктер база-ла бар. Иччалга-даа плиталар, печка аастары районда кайда-да чок.

Ам колхозчулар ол херекселдер-

ни сурагалап, Хорум-Дагае, Чадаана хоорайже болган Барын-Хемчик районун магазинеринче улуг шүдлөк үндүрүп чоруп турарлар. Өрөдиге херекселдери база таныла-бастан, Колхозчу О. Барамча ийи-ги болган дөртүк класстарда уругларына «Төрөң чугаа», «Тывамыл» номнарын садип бээр дээр Сүт-Аксы суурга дөрт удаа көзүп чораан. Инчалга-даа инда ном магазининиң үргүлчү шоочалыг тургынында оон хомудап органын үстүнде чугаалаашкыдан көрдүвөсү.

Колхозчулар бөдүн материалдан кылган хеп аймаан, ылангыга чик өрттектиг кустомнерин улуу-биле херектелер турарлар. Индыг барааннар Алдан-Маадыр магазининге чоккү үедө терле кирип көрбөс.

— Чонун амгы үедө кол херектелип турар барааннарын эскээр дугайында айтыргың райондуг бажың черинге тургузуп көрдүңер, ол чөч чүү деп харылаалар-дыр— деп, садыктыдан бир колхозчу айтырган.

— Районун даргазы Дороева азаап келген. Олар ам шуут сураг барды. Чөжө негээр боор, өскөгү үедө барааннар дугайын айтыраарыма дарга чугле бажың чагап, эгинерин кызар апарган— деп, садыкжы Бавукуп хөйүн мурунун оон хомудалың база илереткен.

Кезде магазинерин барааннар-биле хандылар хүлөөлгенин райондо баштаар чериниң даргазы Дороевтин четпес күүседип турарынын чамдык чижектери мындыг турду. Инчангы районун магазинеринде чок барааннарын дүргөн хандыларың херектелилер улуу-биле негеп турарлар.

О. БОРАШ.

Мал ажылында харысалга чок чорук

Улуг-Хем районунун «Күш-ажылдык хостуу» колхозунун Эйлиг-Хем участогунда оларалдып ажаап турар шээр маддын саны хөй. Кыштагалаашкында багай белеткенген журунда, 1959—1960 чылдарың кыжынында өскө хөй мал өлүп хорраан.

Бо чылдын мал чаылагладышкыны багай организааттыган. Чамдык малчынар шараңа хуу ажылдыг чурттап чоран үезиндеги—амгы үедө кыжын мал оларалдыр черлеринге чаың-на малды оларалдып каапкан. Чижэе, хойжулар Хаа-Окта, Санчы, Чачып, Айыра, Борбак-оол олар кыжын мал оларалдыр черлеринге чаылаан. Хөй фермаларын эргелекчи Баргөөн, мал ажылынын тускай эрмениглери Докучича, Сундуй малчынар-биле харылавазы конууч кошмак. Ушкү кварталда 200 ажыг шээр мал азым-бүрү чылдаганнар-биле хорраан.

Зоотехник, хойжулар болза хөй-дарины уксаазын барымдаалап үзүп тургуспаан. Арагалар чорук нинтинин ажыл-агыйында хоралык турбүжө, хойжу К. Сандакы чаыла-дур хойбактар, арагалар келген. Малдык ажаалгазын кошкатканындан 7 баш хөйүн ол чидирген. Дырбыр-оол 4 иртин база чидирген. Хаа-Октаа 65 хөйүн чидирген, кол-

хозчуларың дузазы-биле он конук дургузунда дилеп турган арай деп тып алган.

Хойжулар Шангыр-оол, Борбак-оол, Монгуш-оол оларын ажаалагында хойларын хураганнарын хорамчага таварып келген. Мал экинчи Сундуй мал аарыгына удуу баш бурунгаар боттуг хемчегелер албайн келген. Мал эмелелдериң салбырынын санитары Санчай-оол ушкү кварталда ажылга үнөөн. Индыг хирезинде-ле ажыл төлөвин ол четче ап олурар. Районун кезде ажыл-агый инспекциянын ажылдакчылары, колхозтун удуу-турчулары Эйлиг-Хем участогунун ажылын хынап көөрү чугула.

Баштаар черин кезигүүнери харылап турар хирезинде, ол талазы-биле боттуг ажыл кылбаан болган хары арагалар чорукка сундулуп турар. Буурада, Төрө-Жаңгы, Ийме дагыларында кыштагаларын калааларынын эрги эдөө хоорлунмаан. Буурада 2 кодан мал турар-кажаалар шуут буступ дүшкөн. Узу-Сайырада хураган калаалары улуг хөй кажаазындан арай ирак чедер туттунган. Мал кыштагалдык чурталгады бүгү белеткендер дүргөн доозар дээр шиптирлиг ажылдаары негеттинип турар.

С. КЫРГЫС.

Фото В. Турбинин. СЭТА-нын фотохрониказы.

Олутпай чорук

Барын-Хемчик районунун «Комсомол 30 чылы» колхозу 7 комбайнарын, 13 тракторларын, лафеттиг 3 жаткаларын, «ОС-3» деп тараа арыглар машинаны, 18 азым-бүрү тараа чажар машиналарын, 7 аны-дааныннар болган өске-даа амгы үеңиң техниканын садип алган. Ук техниканын турар черин херимнен, серилеп, гараж болган мастерская тулар деп 1959 чылдың августта чугаалашкан. Оон соонда ол девискээрин хемчөгөш, чүгле чагылар кадалгылап кааш, ара соксап каалды. 1960 чылдың январьда болган өткөттүг хуралдын доктаамалында база-ла ону айтыкан. Оон база-ла чүдү-даа бүтпөн.

Ам чүү болганга? Ол олутпайн чоруктун түнелинде, «ЗИС-5» деп № 35—10 машина дугуң чок болганындан— кудумчуда бир бажың дагында турган. Ол машинаның ам чүгле рамазы болган мотору аркан, өске кезектерин дажылап берген. 1958—59 чылдарда садип алган трактор-биле болган азы-биле сизген кестирер 5 машиналарын үжүнүп дугуларың, ийлинди эскерттир аркан. Ол машиналарын кезектерин кым-даа алган барганы биддинмес.

Ол ишкан сезондун ажыл төнгөн соонда, ажаа ажылап турган техниканы кандыг-даа хайгаарал чокка

кагылаптар. Оларны бузуур, үзөөр ажылдарын чорутпас. Тракторга сөөртүр бир тергениң дугуларың калбара берген кудумчуда чыдар. Бөдү чоруту комбайнарын чачын кырге, көдүртүп каан боош чөлөңки иштүрүн чаштай берген болгулар, оон уламдыдан дугуң калбара берген тургулар. Дугуларың чеге дегес кылдыр көдүртүп каар ужурап турган.

Устунде айткан четпестерин амыктып алган, чамдык трактористтер, чөлөңчилер бажыңның чанынга тракторун, машинанын эскеп алган, ону бөдүнү чүү херөөн кылырыңа чөпшөрөл чокка ажылап турарлар. Сөөгү деге тракторлар 10—15 хире километр чеге трактористтерин бажыңнарыңче музуп шаваар халгези апаргылаан.

Чазын хөй кырган аппараттарын өл-ла хөвөөр отагылашкан. А кускү кыргында үнелдес, агрегаттарын ажылдадырга үрелик болтулаан.

Колхозтун даргазы Комбу, кезде ажыл-агый машиналарының механиктери Сынаа болган Дуулар оларын олутпай, өз-харысалга чок чоруп чаылапты, машиналарын камнын болган шын эдилерин боттар дээр СЭКП Барын-Хемчик районундан болган райүжүскөмдөн чогуур хемчегелерин дарып ап чорутса чугула.

С. ТАВАК-ООЛ.

„Чалгаанын мурнунда—кочу“

«Күш-хүнүн санап кээрге, чалгаа-бактар көстүп кээр» деп маргыш чок бадтыктыг бо чугаала бир чижектен көрө каапталы. Уда-вас байырал бээр дээр бир хур «Чодураа» колхозтун колхозчулары ажылдаан күш-хүнүңе өлчөгелдиг акша авансызын ап турган... Хөйүн өөрүшкүлүг байдалыга сеткил сергөөн чамдык чалгаалар «ас-кежик» болуп олзатпа агаардан күш-хүнүр-даа бижиттинген малот чок, азы ада-не, төрөдөр чөжөн ап тур, олардан олча эрп, хайыра-дуза дилөөр дээр баша мыда келген. Индыгаларын бирөөн мидыңың-даа бо, оон арай эскербес хире улуг намылгыларга чагалтамышаан, кассирчө чокчулап чедө бергеш:

— Менде каш ирги?— деп, дидим эвес айтыра каапкан.

— Ч. Төвүт-оол... марта чок, а апрельде база чок, чүү-даа чок турга— деп, колхозчуларың күш-хүнүр даанымында оон адынын дугунда шугумнарын дургаар эргек-

тери-биле ылавалып көргөш, кассир чыгарылаан.

— Индыг болза ажыл сугнуу чөжө-дир?— деп, анык ар база улаштыр айтырган.

— Ол уаустун хөй бөлдүр ийин, үжөөлө ажылдап турар...

— Илчичини бо акыйнын, ажылдаваанда күш-хүнү бөдү бижиттинген бээр эвес, чаылап берип көрүрөм, ажылче далажың тур бис— деп, бир кыстың шугуудан уну дидылган соонда, олар өлчөгөлдүн үзүп чоруп барган. «Чалгаанын мурнунда—кочу» деп чүвө өл-дүр.

Колхоз баштаар чери оон өткө-булезин, чаш уруглуг байдалын көргөш, колхоз төвүңге автомашиналарын чүдүрүчүлүктө шыгылаан турбүжө. Ч. Төвүт-оол бо чылдың мар, апрель, май айларың дургузунда ажылга үнөөн. Колхозтун ажылында ажылдарынын орунуга, кайда-ла арагалашкын, куду болган бөлдүр, ол инда өң иделектиг киржилчиг болу берген турар. Машиналарга чүк чүдүреринден кыдыр хирезинде, оларга халас олуруп алгаш, ийнай-бөөр хууда чорук кылырдындан мырманы өтөмөс. Ол анык ар 1959 кезде ажыл-агый чылдында күш-хүнүр минимумун база-ла күтүспөтүң. Бо чылдын инда айта чедер үш-бүрүн дандымында оон адынын дугунда 33 деп сан бижиттинген, а намыз-хур талазы-биле оон ийн капал улуг Кодамай кадык чугле инда айда 135 күш-хүнүг ажылдап алган. Анык өткө-булезиг, уругтардыг Ч. Төвүт-оол чүгө иччаар ажылдап бол каап, айтыргың тургузуп, арга-сүмө, айтыргың чырып, арга-сүмө, арга-сүмө биле чамдык хөмнөр ам чыткен. Секретарь чонун иделгенин бөзүлүп чаалап алган. «Степан Степанович!» деп колхозчулар ажаа каап, айтыргың тургузуп, арга-сүмө, арга-сүмө биле чамдык хөмнөр ам чыткен. Секретарь чонун иделгенин бөзүлүп чаалап алган. «Степан Степанович!» деп колхозчулар ажаа каап, айтыргың тургузуп, арга-сүмө, арга-сүмө биле чамдык хөмнөр ам чыткен. Секретарь чонун иделгенин бөзүлүп чаалап алган. «Степан Степанович!» деп колхозчулар ажаа каап, айтыргың тургузуп, арга-сүмө, арга-сүмө биле чамдык хөмнөр ам чыткен. Секретарь чонун иделгенин бөзүлүп чаалап алган.

Секретарьнын ажыл хүнүнүн дугайында чугуаны кылып турган, сарышка четпес биле чамдык чүдүдериң илеретсе ажырабас. Шипер Киселев биле Фоменко колхозтун ажылы бир дөмей, дегте чүктөп алган кылыш, харылап, бүгү колхозчулар-биле кады ажылдап турар, а чамдык колхозтарда парторгтар ажыл-агыйче-да ханылап кирбес, чөвүлөгчи бе дээрге, чөвүлөгчи-даа эвес, ораалачы азы дуулакчы бе дээрге, аны-даа дөмейлешпес, бөдү чүвө-даа организаставас, айтыргың ча шиптирлөөс «иңчаптайн бе, мыңчаптайн бе?» деп, колхоз даргалың соондан халабктаган, оң халагези шыкшан оон адырн маннап чорутуу фактыларын чамдык черлерде ам-даа бары дыка хомудачың.

Колхозта партия организацианын секретары— партиянын төлөлекчи, оон политбюроонун боттандырыкчаны, органиалкчымы болган политбюро амыктыг кижик дээрин билеп алырын индыг эштерге сүмөлөсө терле чазы болбас.

Ол колхозта чалгааларын санынча Иван Бады, Ч. Белек-оол олар болза киржиң турар. Баднын ачазы колхозтун дуржулгалыг, шөөр тазаныкчыларынын бирөөн, ажыл-иши кезеж кижик. Инчанган, ол калган огу бичин турда «Ваза-даа мени дөзөөн ажыл-ишич, үс-уран ар болур» деп иделеп чоран. Адынын иделгели боттанмаан Ол ам ада-иштин сүзүс тоовас, ажыл-ишке чалгаа, белең амыдырал чурт чорутуу кижик болу берген. Колхозтун дууламчызы-биле өрөңнөп алган тракторист тускай эрменин беэни херекте албастан. Оон Назыйл берген аказы ай санында 30—40 күш-хүнүг доктаамал ажылдап ап турга, кытыгың турар чалгы эрнин үлгү-хуузу көчөгөң, илангы январьда— 1,5 июньде—8 күш-хүнүр ажылдап. Инчаарга Бады кымын амыктында амыдырал чурттап чорутуу дээрин билдиндир-дир.

Ажыл кылбас чалгаалар-биле эштеп чок демисекир ужурап чиве. Ону «Ажыл кылбас кижик—чөм чивес» деп принцип бистен негеп турар.

С. ТАМБА,

«Коммунисте орук» колхоз.

ПАРТОРГТУҢ АЖЫЛ ХҮНҮ

Дан хаазы Чөөн чүктөн чаа-ла чырып орган. Суурда каш-ла бажыңнарын сонгаларындан сайгылаан чырым көстүп турган. Ол-ла душ-та колхоз конторанында бир өрөдлин дөзөктерин база чырык. Бодаарга, индыг эрте кабинеттин ээзи өскө, а ашпакчы келгеш, албаа чериниң иштин шөврөлөн турар мышак. Чо-ок, ол индыг эвес, инда кабинеттин ээзи шагда келген—хүндүкүңүн хайым шаптары четпедесте, шөзөөн кылып алыр ажылдарын бүүдүрө шаап дэр дээр парторг секретары Степан Степанович Фоменконун ажылдап киришини ол.

— Экин, Степан Степанович,— дөш, кол суварыксыз, секретарь чүгө ам бисти эскерип каап, мен оон ишкан тура халааш, холун суваган.

— Экин, эштер, чаш арамында далаштыг ажыл кыла шаап аар дээр, кынар хандыккаш, силерин беэли эскербөө-дир мен. Парторго биле баштаар черин каттышкан хуралы болуу чүвө. Каш минута илтиңде, тутурап аар дээр, чугаалажыр айтыргы белеткен өр мен. Механизаторларын болган сетпелге мастерскаязы тууду турар өштериниң сөөлүгү он хонугта социалисттиг чарыштын түнелин көрө кааптар бис— деп, секретарь мындыг эрте келгеш, ажылдай бергениңиң ужуруу тайылбырады.

Каа-Хем районда «Коммунисте орук» колхозта парторго секретарынын ажыл хүнү тараа дээр дөмөк-дөш илтиг хаймыкшыктын үезинде иччаар аглөөн. Инчанган ол ажыл хүнүн сонугурган чугаалашкан мындыг бис...

Эртенгиң чеди шак чедер чыгап чорда, парторгунун болган артеле

баштаар черин кезигүүнери барык бир утга чыгып келгештер. Айтырыш белеткен ап четтиңипкен секретарь колхоз даргазы Григорий Алексеевич Киселевту чачыңче олурткан, чамдык чүүдөдери бүдүү айтып таштыргылаан, а оозу бажы бичин соған кылып, чөпшөрөжүп, каттыжып каан. Секретарь туртуп келгеш, парторго биле баштаар черин каттышкан хуралын азыткаш, допчу чүвө чугаалаан. Оон утказы мындыг: механизаторлар биле тараажылар бо күзүн эки ажылдааннар. Оон түнелдинде колхоз күрүңге 3200 тоина тараа садар хүлөөлгенин сентябрь 20-де күчүседилген. Бүгү тарытылган 4544 гектар тараа культураларында ам 500 бөзүн четпес гектар аркан...

Сөөлүгү он хонугта түнелди өзүтар алтырга, бирин чери Василий Локтионовтун агрегатды эзеп, 120 гектары «С-4» комбайн-биле ажаалган. Оон-да өске эштер эки ажылдаан. Оон-биле чөргөлтүр, сөөлүгү он хонугта сетпелге мастерскаязын (25 трактор кирер, даштан кылган) тууду барык доосту берген. Инчанган ол ийн участогтун шалымчылары шапнаар, мурунчалдарын дуржулгалың негелдери дээр ол хуралды чымырдыган.

Хурал урда болбоюн. Ужен шаала минутта бүгү айтыргыларын шиптирлөп каашкан.

К

